

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2007–2013 II TELJE PÜSIHINDAMINE

2010. aastal teostatud põllulindude seire aruanne

Töö teostaja: Riho Marja (Põllumajandusuuringute Keskus)

Tartu, 2010

Käesolev analüüs käsitleb Põllumajandusuuringute Keskuse poolt korraldatud põllulindude seire tulemusi 2010. aastal. Loendused viidi läbi kahes piirkonnas: Lõuna-Eesti seirepiirkond (hõlmas Võrumaad, Põlvamaad ja Valgamaad) ning Kesk-Eesti seirepiirkond (hõlmas Jõgevamaad, Järvamaad ja Lääne-Virumaad). Mõlemas piirkonnas oli kokku 33 seireala. Alade toetustüübiline jaotus oli nii Kesk- kui ka Lõuna-Eesti piirkonnas järgmine:

- 11 mahepõllumajandusega tegelevat põllumajandustootjat (MAHE);
- 11 keskkonnasõbraliku majandamise põhi- ja lisategevusega tegelevat põllumajandustootjat (KSM);
- 11 referentspõllumajandustootjat (ÜPT) (põllumajandustootjad, kes ei ole liitunud MAHE ja KSM toetuse kohustusega).

Loendamiseks kasutati 100 m laiust loendustransekti ja transektloenduse meetodikat. Loendused toimusid kõigil transektidel kolmel korral perioodil aprilli lõpp – juuni keskpaik. Loendati nii põllumajandusmaastikele iseloomulikke indikaatorliike (pesitsevaid isendeid) kui ka põllul toituvaid isendeid (nn toitekülalisi). Analüüsid kasutati järgmisi näitajaid: pesitsevate liikide arv, kõigi liikide (pesitsejad ja toitujad) arv, pesitsevate isendite arv, pesitsevate isendite arv ilma põldlöökeseta, kõigi isendite (pesitsejad ja toitujad) arv, pesitsevate lindude Shannoni mitmekesisuse indeks ja loomtoiduliste lindude arv.

Kesk-Eesti seirepiirkond

Kesk-Eesti piirkonna transektidel registreeriti kolmekordse loenduse tulemusel potentsiaalsete pesitsejatena kokku 10 liiki ja 250 paari lindi. Toitekülalistena registreeriti piirkonnas 25 linnuliiki ja kokku 792 toitekülalist lindu.

Pesitsevatest liikidest domineeris Kesk-Eesti seirepiirkonnas põldlööke; järgnesid kadakatäks, kiivitaja ja sookiur. Ülejäänud liike kohati loendustransektidel 2010. aastal vaid korra. Sarnaselt varasemate aastate loendustulemustele oli kõige arvukam liik jällegi põldlööke. Kadakatäksi ja sookiuru kohati valdavalt ainult MAHE aladel. Kiivitajat seevastu kõige rohkem KSM aladel. Muid liike kohati vaid üksikuhtudel ja reeglina MAHE aladel.

2010. aasta linnuseire tulemuste järgi võib nentida, et enamikel juhtudel analüüsitud linnunäitajad Kesk-Eesti piirkonna eri toetustüübiga ettevõtetes oluliselt ei erinenud. Linnunäitajatest oli vaid kõikide liikide arv MAHE aladel statistiliselt usaldusväärselt kõrgem kui ÜPT aladel. Trendina saab Kesk-Eesti piirkonnas välja tuua, et kõrgemad linnunäitajad saadi MAHE aladel, keskmised KSM aladel ning madalaimad tulemused ÜPT aladel.

Analüüsis selgus, et MAHE aladel olid keskmiselt 37% kõrgemad linnunäitajad kui KSM seirealadel ja 43% olid MAHE alade linnunäitajad kõrgemad kui ÜPT aladel.

Kahel juhul (pesitsevate liikide arv ja Shannoni mitmekesisuse indeks) ilmnis analüüsil maastikuelementide mõju: kui loendusaladel oli maastikuelemente, siis see tõstis lindude liigirikkust.

Loomtoidulisi lindi kohati kõige rohkem KSM aladel, seejärel MAHE aladel, kuid erinevus oli marginaalne (vaid 1 loomtoiduline lind). Madalaim loomtoiduliste lindude arv saadi ÜPT aladel. Jättes analüüsist välja põldlöökesed kui kõige arvukama loomtoidulise linnu, saadi eelnevaga võrreldes oluliselt teistsugune tulemus: MAHE aladel esines üle 2 korra rohkem loomtoidulisi lindi kui KSM aladel ning 4 korda rohkem lindi kui ÜPT aladel. Suure tõenäosusega on MAHE alade suurem loomtoiduliste lindude rohkus põhjustatud sünteetiliste pestitsiidide ja mineraalväetiste kasutamise keelust. Sellest tulenevalt säilib rohkem toiduresse ja ilmselt seetõttu on mahealadel rohkem loomtoidulisi lindi.

Lõuna-Eesti seirepiirkond

Lõuna-Eesti piirkonna loendustransectidel registreeriti kolmekordse loenduse tulemusel potentsiaalsete pesitsejatena kokku 20 liiki ja 357 paari linde. Toitekülalistena registreeriti piirkonnas 30 linnuliiki ja kokku 582 toitekülalist lindu.

Pesitsevatest liikidest domineeris Lõuna-Eesti seirepiirkonnas põldlooke; järgnesid kadakatäks, sookiur, kiivitaja, pruunsalg-põõsalind, talvike, soo-roolind ja võsa-ritsiklind. Ülejäänud liike kohati Lõuna-Eesti loendustransectidel 2010. aastal oluliselt vähem (mõned üksikvaatlused). Sarnaselt varasemate aastate loendustulemustele oli kõige arvukam liik põldlooke (arvukus kõrgeim KSM ja ÜPT toetustüüpidega ettevõtetes). Kadakatäksi arvukus oli seevastu kõrgeim MAHE toetustüübiga ettevõtetes, ületades sellega isegi põldlookesse arvukuse MAHE seirealadel. Kiivitajat registreeriti kõige rohkem ÜPT ja KSM aladel. Muid liike kohati vaid üksikjuhtudel ja reeglina MAHE aladel.

2010. aasta linnuseire tulemuste järgi võib nentida, et enamikel juhtudel analüüsitud linnunäitajad Lõuna-Eesti piirkonna eri toetustüübiga ettevõtetes oluliselt ei erinenud. Linnunäitajatest oli kõikide pesitsevate paaride arv ilma põldlookeseta statistiliselt usaldusväärset kõrgem MAHE aladel kui ÜPT ja KSM aladel. Trendina saab Lõuna-Eesti piirkonnas välja tuua, et kõrgeimad tulemused saadi MAHE aladel, keskmised tulemused KSM ning madalaimad ÜPT aladel (näitajad: pesitsevate paaride arv, pesitsevate liikide arv ja kõikide isendite arv). Analüüsitud linnunäitajatest pesitsevate paaride arv ilma põldlookeseta, kõikide liikide arv ja Shannoni mitmekesisuse indeks olid kõige kõrgemad MAHE aladel. Samas eelmainitud näitajate analüüsil ÜPT ja KSM alad omavahel ei erinenud.

Analüüsis selgus, et MAHE aladel olid keskmiselt 30% kõrgemad linnunäitajad kui KSM ja ÜPT aladel.

Enamikel juhtudel ilmnis analüüsil maastikuelementide positiivne mõju: Lindude arv ja nende mitmekesisus olid kõrgemad kui loenduslinal esines maastikuelemente.

Kõige rohkem esines Lõuna-Eesti piirkonnas loomtoidulisi linde MAHE aladel, seejärel KSM aladel. Madalaim loomtoiduliste lindude arv saadi ÜPT aladel. Jättes analüüsist välja kõige arvukama linnuliigi (loomtoidulise põldlookesse), selgus, et MAHE ettevõtetes loendati 2 korda rohkem loomtoidulisi linde kui KSM ja ÜPT ettevõtetes. See viitab jällegi MAHE ettevõtete paremale elupaigakvaliteedile, sest MAHE aladel on keelatud sünteetiliste pestitsiidide ja mineraalväetiste kasutamine ja seetõttu on loomtoidulistel lindudel rikkalikum toiduvalik.

Piirkondadevaheline võrdlus

Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti seirepiirkondade võrdluses selgus, et Lõuna-Eesti piirkonnas olid linnuliikide arv ja pesitsevate isendite arv selgelt kõrgemad. See on ilmselt seotud madalama tootmisintensiivsusega (Kesk-Eestis kasutatakse rohkem sünteetilisi pestitsiide kui Lõuna-Eestis).

Toetustüübiti olid Lõuna-Eesti MAHE seirealade linnustiku näitajad enamikel juhtudel statistiliselt oluliselt kõrgemad kui Kesk-Eesti MAHE, KSM ja ÜPT seirealade linnunäitajad. Lõuna-Eesti KSM ja ÜPT alade linnustiku näitajad olid samuti enamikel juhtudel kõrgemad kui Kesk-Eesti KSM ja ÜPT alad, kuid need erinevused polnud mitmetel juhtudel statistiliselt usaldusväärsed.

Sarnaselt üldlinnustiku näitajatele oli Lõuna-Eesti seirepiirkonnas rohkem loomtoidulisi linde (ka ilma põldlookeseta) ja segatoidulisi linde kui Kesk-Eesti piirkonnas. Loomtoiduliste lindude arvu (arvestamata põldlookest) erinevused toetustüüpide vahel tulid analüüsil selgelt välja: MAHE aladel oli statistiliselt rohkem loomtoidulisi linde kui KSM ja ÜPT aladel.

Analüüsis kasutatud linnunäitajate muutus on oluline pikemas perspektiivis, et saada trende toetustüüpide ja nende tegeliku mõju kohta. Kuna keskkonnatoetuste eesmärgiks on seatud linnustiku seisukorra parandamine või vähemalt stabiilsuse püsimine, siis eelkirjeldatud näitajad ei tohiks 5 aasta pikkusel perioodil langeda.